

6. Синиця ВА Міжнародний досвід формування креативних індустрій/ВА Синиця//Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації: тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 6 жовтня 2023 року/ред. ОВ Ольшанська. Київ: КНУТД, 2023. С. 143-145.

Сівак Андрій Володимирович,

аспірант кафедри міжнародного права

та галузевих правових дисциплін

Національна академія наук України,

Київський університет права, (м.Київ)

Науковий керівник – д.ю.н., професор Сопілко І. М.

Національний авіаційний університет (м. Київ)

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВІЙНИ

Захист прав людини завжди був одним із ключових аспектів розвитку суспільства, незалежно від історичного періоду чи географічного положення. Від самого початку формування цивілізацій порушення прав людини викликало соціальні протистояння, які нерідко переростали в повстання, революції та війни. Коли громадяни відчували несправедливість, репресії, утиски та порушення своїх прав, вони були змушені шукати способи відстояти свої інтереси, іноді навіть ціною власного життя. Історія людства рясніє прикладами таких протестів, але найбільш драматичний і глобальний досвід порушень прав людини світ пережив під час Другої світової війни.

Жорстокість і масові порушення прав людини, що відбувалися під час цього конфлікту, стали каталізатором для міжнародного співтовариства переглянути свій підхід до захисту основних свобод. Одразу після закінчення війни почали формуватися нові концепції прав людини, спрямовані на забезпечення гідного життя для кожної особи незалежно від її

національності, релігії чи соціального статусу. У 1948 році була прийнята Загальна декларація прав людини, що стала основоположним документом у цій сфері. Вона проголосила низку базових прав, таких як право на життя, свободу слова, рівність перед законом та право на справедливий суд.

Наступним кроком було прийняття інших міжнародних актів, зокрема Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, яка встановила додаткові стандарти правового захисту, а також пактів про економічні, соціальні та культурні права і громадянські та політичні права 1966 року. Вони стали основою для подальшого розвитку міжнародної правової системи захисту прав людини, встановивши мінімальні стандарти для держав, які ратифікували ці документи.

В Україні права людини закріплені в Конституції, яка є основним законом держави. Вона визнає життя, здоров'я, гідність, недоторканність і безпеку людини найвищими цінностями. Це означає, що держава не лише повинна гарантувати ці права, а й активно діяти для їхнього захисту та забезпечення. Уряд, судова система, законодавчі органи та інші інституції зобов'язані створювати умови для реалізації прав кожного громадянина. Важливо відзначити, що Україна також ратифікувала ключові міжнародні договори, що стосуються прав людини, і зобов'язалася дотримуватися встановлених у них стандартів [2].

На практиці захист прав людини в Україні реалізується через низку механізмів, таких як судова система, законодавча база та інституційний контроль. Наприклад, кожен громадянин має право звернутися до національних судів за захистом своїх прав, а в разі, якщо національні засоби захисту вичерпано, можна звернутися до Європейського суду з прав людини. Це дозволяє забезпечити додатковий рівень гарантій захисту, коли державні механізми не працюють належним чином або порушення відбуваються з боку самої держави [1].

Крім громадянських і політичних прав, Конституція України також гарантує економічні, соціальні та культурні права, що включають право на

працю, освіту, медичну допомогу, соціальне забезпечення та культурну самореалізацію. Це означає, що держава повинна не тільки захищати громадян від неправомірних дій, але й створювати умови для їхнього розвитку та соціального захисту. Наприклад, забезпечення доступу до освіти, медичних послуг та соціальних виплат є прямим обов'язком держави.

Проте, реалізація цих прав залежить від багатьох факторів, таких як економічна ситуація в країні, рівень розвитку суспільства та доступ до ресурсів. В Україні, як і в багатьох інших країнах, є певні труднощі у забезпеченні належного рівня соціальних стандартів, особливо в умовах економічної нестабільності. Проте держава постійно працює над удосконаленням системи соціального захисту і забезпеченням прав своїх громадян.

В умовах війни, яка розпочалася з агресії Росії проти України в 2022 році, захист прав людини став одним із найбільших викликів для держави. Військові дії, руйнування інфраструктури, загибель цивільного населення та воєнні злочини, такі як тортури, викрадення та масові вбивства, серйозно порушили основні права людини. Однак, навіть у таких умовах, Україна повинна дотримуватися міжнародних стандартів захисту прав людини і надавати допомогу постраждалим.

Одним із основних викликів в умовах війни є захист цивільного населення. Багато громадян були змушені залишити свої домівки, рятуючись від бойових дій, і стали внутрішньо переміщеними особами. Держава та міжнародні організації активно працюють над забезпеченням їхніх прав, надаючи гуманітарну допомогу, забезпечуючи житлом, медичною допомогою та фінансовою підтримкою. Однак ресурси держави обмежені, що створює додаткові труднощі в наданні належної допомоги всім постраждалим.

Захист прав військовослужбовців, які борються за незалежність країни, також є важливим питанням. Україна забезпечує правову підтримку своїм військовим, соціальні пільги для них і їхніх родин, а також реабілітаційні

програми для тих, хто зазнав фізичних або психологічних травм під час бойових дій. Важливо, щоб держава продовжувала підтримувати ветеранів і після закінчення війни, забезпечуючи їхнє повернення до мирного життя та інтеграцію в суспільство.

Окремим аспектом є питання свободи слова та доступу до інформації в умовах війни. Військовий стан може накладати тимчасові обмеження на певні права, але забезпечення доступу до об'єктивної інформації є ключовим для підтримки демократичних процесів. Держава має знайти баланс між безпекою і правом громадян на отримання інформації, водночас захищаючи інформаційний простір від дезінформації та пропаганди.

Міжнародне співтовариство відіграє важливу роль у підтримці України в цей важкий час. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як ООН, Європейський Союз і Міжнародний кримінальний суд, допомагає Україні задокументувати воєнні злочини та притягнути винних до відповідальності. Міжнародні гуманітарні організації надають необхідну допомогу постраждалим від війни, включаючи тимчасове житло, їжу, медичну допомогу та психологічну підтримку.

Отже, реалізація прав людини в Україні в умовах війни є надзвичайно складним завданням, яке вимагає координації зусиль держави, міжнародних партнерів і громадянського суспільства. Війна значно ускладнює забезпечення прав громадян, проте Україна продовжує докладати всіх зусиль, щоб забезпечити захист основоположних прав і свобод. Дотримання прав людини навіть в умовах конфлікту є важливим кроком на шляху до побудови демократичного, правового суспільства, що базується на повазі до людської гідності та верховенстві права.

Таким чином, Україна, попри виклики війни, продовжує боротися за захист прав своїх громадян, зберігаючи надію на відновлення миру і побудову справедливого суспільства, в якому права кожної людини будуть гарантовані та захищені на всіх рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Романова А.А. Система забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Форум права*. 2012. № 2. С. 599–602.
2. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: [http:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80) (дата звернення: 28.04.2019).
3. Загальна декларація прав людини : міжнар. док. від 10.12.1948 / ООН. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 28.04.2019).

Факас Ілона Борисівна,

доцент кафедри цивільного, господарського права

та приватно-правових дисциплін,

кандидат юридичних наук, доцент

Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут

Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Чернівці)

ПРАВО НА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ ТА ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Відповідно до частини другої статті 55 Конституції України, судовий захист є одним з основних видів державного захисту прав і свобод людини, а держава бере на себе прямий обов'язок забезпечувати його. Право на судовий захист передбачає не лише можливість звернення до суду, а й реальну перспективу відновити порушені права шляхом справедливого судового розгляду. Відсутність такої перспективи фактично обмежує це конституційне право. А за змістом частини другої статті 64 Конституції України право на судовий захист не може обмежуватися навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану [1].